

۳۳۳ ۷۲۹۲

قراردادهای الحاقی

مجله علمی
www.ker...

مجید علیزاده حیدری

معصومه محمودی

سرشناسه	: عزیز لده حیدری، مجید، ۱۳۴۵-
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: قراردادهای الحاقی/ مجید عزیز لده حیدری، معصومه محمودی؛ ویراستار اسماعیل صمیمی پور، فاطمه بابایی.
مشخصات نشر	: تهران: حامی پژوهش، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری	: ۱۱۵ ص. ۵/۲۱×۵/۱۴، ۵/۲۱×۵/۱۴.
شابک	: 978-622-4834-04-1
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۱۱-۱۱۵.
موضوع	: قراردادهای تصویبی-- ایران Adhesion contracts-- Iran
شناسه افزوده	: محمودی، معصومه، ۱۳۵۱-
رده بندی کنگره	: KMH۸۵۸/۵
رده بندی دیویی	: ۳۴۶/۵۵۰۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۹۶۷۸۶۴۴

قراردادهای الحاقی

مولف: مجید عزیز لده حیدری - معصومه محمودی

ناشر: حامی پژوهش

ناظر فنی چاپ: حانیه فلاحتی عرب

شابک: ۱-۰۴-۴۸۳۴-۶۲۲-۹۷۸

ویراستار اول: اسماعیل صمیمی پور

ویراستار دوم: فاطمه بابایی

نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۳

قیمت: ۹۰۰۰۰ تومان

تیراژ: ۲۰۰ جلد

تهران: میدان انقلاب - بازار بزرگ کتاب - طبقه همکف - واحد ۱

۰۲۱-۶۶۹۶۲۰۵۱

فهرست مطالب

پیشگفتار	۷
فصل اول: آشنایی با مفاهیم و اصطلاحات	۱۱
مفهوم عقد	۱۱
مفهوم قرارداد	۱۱
۱- قرارداد در لغت	۱۱
مفهوم قرارداد در اصطلاح فقهی و حقوقی	۱۲
قرارداد در اصطلاح فقهی	۱۲
قرارداد در اصطلاح حقوقی	۱۳
تاریخچه قرارداد الحاقی	۱۴
مفهوم قرارداد الحاقی	۱۹
ماهیت قرارداد الحاقی	۲۰
۱- نظریه غیر قراردادی بودن اعمال الحاقی	۲۱
۲- نظریه قراردادی بودن عقود الحاقی	۲۳
فصل دوم: قراردادهای الحاقی	۲۵
مصادیق شرط الحاقی	۲۵
شرط الحاقی افزایش و کاهش مسئولیت قراردادی	۲۶
شرط الحاقی متضمن افزایش یا کاهش ثمن	۲۷
حدود قرارداد الحاقی	۲۸
نظریه صحت قرارداد	۲۹
نظریه صحت قرارداد با امکان ابطال یا تغییر قرارداد	۳۰
نظریه نفوذ قرارداد با امکان فسخ آن	۳۱

۳۲.....	ادله طرفداران معتبر بودن شرط الحاقی
۳۲.....	اصل حاکمیت اراده
۳۳.....	موجودیت اعتباری عقد پس از انعقاد و امکان لحوق شرط به آن
۳۶.....	عدم مغایرت با اصل لزوم و وجوب وفای به عهد
۳۷.....	عدم مغایرت با وصف الزام آوری و وجوب وفای عهد
۳۹.....	نظریه‌های مخالف قرارداد بودن اعمال الحاقی
۴۲.....	ارزیابی این نظریه‌ها
۴۵.....	میزان اعتبار قرارداد الحاقی
۴۶.....	حکم معاملات اضطراری
۴۸.....	حکم سوء استفاده از اضطرار
۵۸.....	مفهوم قرارداد استاندارد
۶۰.....	انواع قراردادهای استاندارد
۶۲.....	فواید استفاده از قراردادهای استاندارد
۶۳.....	انواع قراردادهای استاندارد و تفاوت آن با قراردادهای الحاقی
۶۳.....	انواع قراردادهای استاندارد
۶۶.....	تفاوت قراردادهای استاندارد و قراردادهای الحاقی
۷۱.....	رابطه‌ی قرارداد الحاقی با قرارداد استاندارد
۷۳.....	ویژگی‌ها و مشخصات قراردادهای استاندارد و الحاقی
۷۳.....	ویژگی‌های قراردادهای استاندارد
۷۵.....	ویژگی‌های قراردادهای الحاقی
۷۷.....	فصل سوم: بررسی قرارداد الحاقی در عقود آنی و مستمر
۷۷.....	وضعیت قرارداد الحاقی در عقود آنی و مستمر
۷۷.....	۱- مفهوم عقود آنی و مستمر

۷۹.....	۲- معیار تشخیص قراردادهای مستمر
۸۱.....	مصادیق قراردادهای مستمر
۸۱.....	۱- مصادیق در عقود معین
۸۲.....	۲- مصادیق در عقود نامعین
۸۲.....	بررسی تعدیل در قراردادهای مستمر
۸۲.....	مفهوم تعدیل و اقسام آن
۸۳.....	مفهوم تعدیل قرارداد و اصل راهنما
۸۳.....	اصل عدم امکان تعدیل قرارداد
۸۴.....	تعدیل قراردادی و تعدیل قانونی و قضایی
۸۴.....	تعدیل قراردادی
۸۵.....	تعدیل قانونی
۸۶.....	تعدیل قضایی
۸۸.....	توجیه تعدیل قضایی
۸۸.....	۱- نظریه شرط ضمنی
۸۸.....	۲- نظریه غبن حادث
۸۸.....	۳- قاعده نفی عسر و حرج
۹۰.....	بررسی امکان تعدیل و عدم تعدیل قراردادهای الحاقی
۹۴.....	اصول و قواعد کلی برقرار دادهای الحاقی
۹۴.....	۱- اصل حسن نیت
۹۵.....	۲- قاعده منع سوء استفاده از حق و لا ضرر
۹۶.....	۳- قاعده عدل و انصاف
۹۸.....	۴- نظم عمومی
۱۰۰.....	بررسی مواد قانونی موجود مربوط به قراردادهای الحاقی

- ۱- اصل چهلّم قانون اساسی ۱۰۰
- ۲- مواد مربوط به اکراه (ماده ۲۰۶ قانون مدنی) ۱۰۱
- ۳- ماده ۴۶ قانون تجارت الکترونیک ۱۰۱
- ۴- ماده ۱۷۹ قانون دریایی ایران ۱۰۴
- جایگاه قرارداد الحاقی در تقسیم بندی عقود (عقد مستمر و آنی) ۱۰۵
- ۱- تقسیم از جهت تساوی و عدم تساوی شرایط اقتصادی ۱۰۶
- ۲- براساس آزادی اراده طرفین ۱۰۶
- نتیجه گیری ۱۰۹
- منابع و مآخذ ۱۱۱

پیشگفتار

از زمانی که انسان روابط اجتماعی خود را نیازمند تبعیت از یک چهارچوب تعریف شده دید، قواعد و مقررات حقوقی شکل گرفت و بوجود آمد. در میان قواعد و مقررات حقوقی، قراردادهای مهم ترین ابزار تنظیم روابط اجتماعی می باشند. یکی از مهم ترین مباحث حقوق موضوع قراردادهای است. موضوع قراردادهای همواره مورد توجه قضاوت، وکلا و دانشمندان حقوق بوده و تحقیقات و بررسی های زیادی در مورد آن شده است. مردم عادی نیز در زندگی روزمره خود با این مسئله درگیر می باشند به طوری که می توان گفت هیچ کس از آن بی نیاز نیست.

دولت ها، شرکت های تجاری و غیرتجاری، موسسات، بازرگانان، کارمندان، کارگران، پزشکان، مهندسين، دانشجويان، دانش آموزان، همه اشخاص کم و بیش مجبورند با پيمان های خصوصی روابط خود با ديگران را تنظيم کنند. متعهد بشوند، تعهد پذيرند، تعهدشان را انتقال بدهند يا تبديل نمايند، خريد و فروش يا صلح کنند، تملک يا تملیک نمايند، شخصيت حقوقی پديد آورند و يا منحل کنند واکل بگيرند و يا نماينده خود را عزل نمايند و بسياری موارد ديگر که هر کدام قراردادی را تشکيل می دهند. اين همه نشانگر نقش بنيادين قراردادهای در زندگی انسان می باشد.

در گذشته طرفين قرارداد عموماً از ویژگی ها و امتيازهای نسبتاً برابر و يا نزديک قراردادی برخوردار بودند و می توان گفت قرارداد حاصل حاکميت اراده آزاد آن ها بود.

انقلاب صنعتی موجب تحولات بزرگ اقتصادی - اجتماعی گردید. توليد انبوه نیازمند سرمایه انبوه بود. هر رونقی در صنعت به سرمایه جدیدی نیاز داشت و اين هزینه های گزاف و ناگواری را به همراه داشت. جلب سرمایه بیشتر برای پیشرفت صنعتی مصلحت برتر دولت ها بود و مردم قربانيان ضعيف و زبون توافقی بين دولت ها و سرمایه داران، جامعه انسانی به یک ابزار برای پیشرفت صنعت و ثروت اندوزی تبديل شد. رویای رسيدن به سعادت و آسایش عقل ها را رבוده و همه را سحر کرده بود و بی توجه به خطرهای ناشی از

سلطه سرمایه و قربانیان آن فقط به پیشرفت می‌اندیشیدند. شرایط جدیدی در قراردادها به وجود آمد و توازن که طرفین قرارداد در گذشته داشتند به هم خورد.

نوع جدیدی از قراردادها به وجود آمد که در آن یک طرف (ایجاب‌کننده) همه شرایط قرارداد را تعیین می‌کند و با توجه به توان برتر اقتصادی و اجتماعی خود خالق قرارداد است و در مقابل طرف دیگر (قبول‌کننده) بدون آن که بتواند نسبت به مفاد و شرایط قرارداد چانه‌زنی کند و تغییری در آن بوجود آورد. فقط می‌تواند براساس حاکمیت اراده و اصل آزادی قراردادی، اراده آزاد خود را مبنی بر قبول قرارداد اعلام کند! پذیرفتن یا رد همه شرایط ارائه شده ایجاب‌کننده تنها نقش فعالی است که اراده آزاد طرف قبول‌کننده (طرف ضعیف) می‌تواند ایفا نماید. شدیدترین شکل این نوع قراردادها زمانی واقع می‌شود که کالا یا خدمات ارائه شده توسط ایجاب‌کننده (طرف قوی) در انحصار او بوده و از ضروریات یک زندگی متعارف باشد و اشخاص برای بهره‌مندی از آن ناچار به انعقاد قرارداد با صاحب انحصار (طرف قوی) باشند.

وضعیت اقتصادی و اجتماعی طرف قوی معمولاً به حدی برتر است که تمام مفاد و شروط معامله را تعیین می‌کند. متن قراردادها توسط افراد خبره‌ای که در استخدام آن‌ها می‌باشند تهیه می‌شود. در صورت بروز اختلاف نیز با توجه به در اختیار داشتن وکلای ورزیده، طولانی شدن رسیدگی در دادگاه‌ها، هزینه‌های دادرسی و ابهاماتی که در متن قوانین وجود دارد، هیچ شانس برای پیروزی طرف ضعیف قابل تصور نیست. کالا یا خدمات ارائه شده که در انحصار طرف قوی است معمولاً از ضروریات لاینفک یک زندگی متعارف می‌باشد و طرف ضعیف عملاً چاره‌ای جز پذیرفتن تمامی قرارداد ندارد.

صاحبان انحصار بیشتر اشخاص حقوقی هستند که ممکن است دولت و یا اشخاص حقوق خصوصی باشند. این قراردادها در حقوق فرانسه «قرارداد انضمامی» در حقوق مصر «عقود الماذعان» در حقوق لبنان «عقود الموافقه» و در حقوق ایران «قرارداد الحاقی» نامیده می‌شود.

در مقابل پدیده قراردادهای الحاقی حقوقی دو نوع واکنش حقوقی نشان دادند. گروهی با رویکرد سنتی قراردادها را نتیجه آزادی اراده می‌دانند و اراده طرفین را قانون مطلق حاکم بر قراردادها می‌شمارند. طرفین خالق قراردادند و باید به مخلوق خود ملتزم باشند و اراده دیگری نباید در اجرای قرارداد نقش داشته باشد. هرگونه دخالتی بنای ساختار توافق طرفین را در هم می‌شکند. اینان با تکیه بر حاکمیت اراده معتقدند که انسان در مورد امور شخصی خود براساس آزادی اراده برنامه‌ریزی می‌کند. می‌تواند خود را در برابر دیگران مقید گرداند، می‌تواند ببخشد و یا منفعی را برای خویش بوجود آورد. او آزادانه برای خود تصمیم می‌گیرد. بنابراین دولت نباید در قراردادهای خصوصی دخالت کند. مفاد قراردادها باید محترم شمرده شده به اجرا گذارده شوند. در مقابل رویکرد سنتی، رویکردی نو وجود دارد.